

$$KU = (K+V)^R$$

Dubbel bijzondere leerlingen

Dr. Eleonoor van Gerven

www.slimeducatief.nl | info@slimeducatief.nl

Om wie gaat het?

(Baum et al, 2017; Beckman & Minnaert, 2018; Foley-Nicpon et al 2020; Hébert, 2022; Hughes, 2011; Ribero Piske & Henry Collins, 2022; Van Gerven, 2024)

- Leerlingen met kenmerken van begaafdheid én met kenmerken van een leer of ontwikkelingsstoornis
  - Het gaat om de interactie tussen kindkenmerken en de (educatieve) omgeving waarin het kind functioneert waardoor kind moeite heeft met functioneren in een of meerdere domeinen

1 & 1

Baum, Schader, & Owen (2017) Van Gerven (2017a / 2017d).

$KU = (K + V)^R$

Begaafdheid

Leer- of
ontwikkelingsstoornis

Definities

(Gagné, 2010; Lovecky, 2004; Subotnik et al., 2011)

$$KU = (K + V)^R$$

- Begaafdheid
  - Ontwikkelingspotentieel in het cognitieve domein (voor vandaag dan...;-))
    - Hoge intelligentie
    - Hoog vermogen tot abstractie
    - Sterke hogere orde denkvaardigheden (analyseren, evalueren, creëren en probleemoplossen)

Definities: Een leerstoornis $\neq$ leerprobleem

(Van Gerven, 2024; Weterings, 2023)

- **Leerstoornis**

- een in aanleg aanwezige belemmering voor het leren die ondanks een goed onderwijskundig aanbod en het inzetten van de juiste pedagogisch-didactische strategieën zich resistent toont voor remediëring

- **Leerprobleem**

- een situatie waarin het pedagogisch-didactisch handelen tijdens het leerstofaanbod onvoldoende aansluit op wat de leerling nodig heeft om in dat specifieke domein of in die specifieke vaardigheid zich te kunnen ontwikkelen

Kort door de bocht

- Dyslexie is een stoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau die niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking (APA, 2013; de Jong, et al., 2016; Verhoeven, de Jong, & Wijnen, 2014; van Viersen, de Bree, Wijnekus, van den Boer, & de Jong, 2016)
- “Dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het leren en vlot en/of accuraat oproepen en/of toepassen van reken-/wiskundekennis (feiten/afspraken) die niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking (van Luit, Bloemert, Ganzinga, & Mönch, 2014).
- Autisme is een spectrumstoornis. Daarmee wordt bedoeld dat de mate waarin de symptomen voorkomen per casus kunnen verschillen en dat iedere casus daardoor uniek is (Kalbfleisch & Iguchi, 2008). De autismspectrumstoornis (ASS) wordt gekenmerkt door blijvende tekorten in de sociale communicatie en interactie en beperkte, repetitieve gedragspatronen, interesses of activiteiten (APA, 2013).
- ADHD is een neurobiologische ontwikkelingsstoornis die zich voordoet onder ongeveer 5 % van alle kinderen. De stoornis zich kenmerkt door ‘een aanhoudend patroon van onoplettendheid en/of hyperactiviteit-impulsiviteit die het functioneren of de ontwikkeling belemmert’ (APA, 2013).

Wat delen ze?

$$KU = (K + V)^R$$

- Problemen met executieve vaardigheden
  - ADHD & ASS
    - Inherent aan de stoornis
  - Dyslexie & Dyscalculie
    - Gevolg van de combinatie dubbel bijzonder
- Discrepantie tussen intelligentie en prestatie: Intrapersoonlijke discrepantie

Ergo...

(Brody & Mills, 1997; Drent & van Gerven, 2004; Reis et al., 2014, Maddocks, 2018; 2020; McCallum et al, 2013; Trail 2022)

$$KU = (K + V)^R$$

- Er is dus niet één definitie toepasbaar op de totale groep
  - Dit leidt per definitie tot unieke profielen gebaseerd op combinatie van begaafdheidsprofiel en profiel van de stoornis
  - Ecologie beïnvloedt zowel intelligentie, stoornis als de combinatie van beiden
  - Het unieke profiel kun je zichtbaar maken op een continuüm waarop talent en drempels voor ontwikkelen en functioneren zichtbaar worden

Risico's bij definiëring

$$KU = (K + V)^R$$

- In Nederland gaan we erg ruimhartig met de definitie om
  - Formele identificatie van begaafdheid en classificerende diagnostiek niet vaak vereist
  - Risico op “normvervuiling” vs risico op mis- en gemiste diagnose

Moeilijk, moeilijk, moeilijk

(Reis et al.,2014; Trail, 2022; van Gerven, 2017; Webb et al.,2016)

- Mis- en gemiste diagnose
  - Begaafdheid verhult stoornis
  - Stoornis verhult begaafdheid
  - Begaafdheid en stoornis blijven beiden onopgemerkt
  - Begaafdheid en stoornis worden beiden herkend maar interactie tussen beiden wordt niet begrepen
- Betekenisvolle responsen blijven uit
  - Responsen alleen gericht op begaafdheid
  - Responsen alleen gericht op stoornis
  - Geen responsen
  - Parallele responsen, geïntegreerde respons ontbreekt

Mogelijke barrières voor dubbel bijzondere leerlingen

(Van Gerven & Troxclair, 2023)

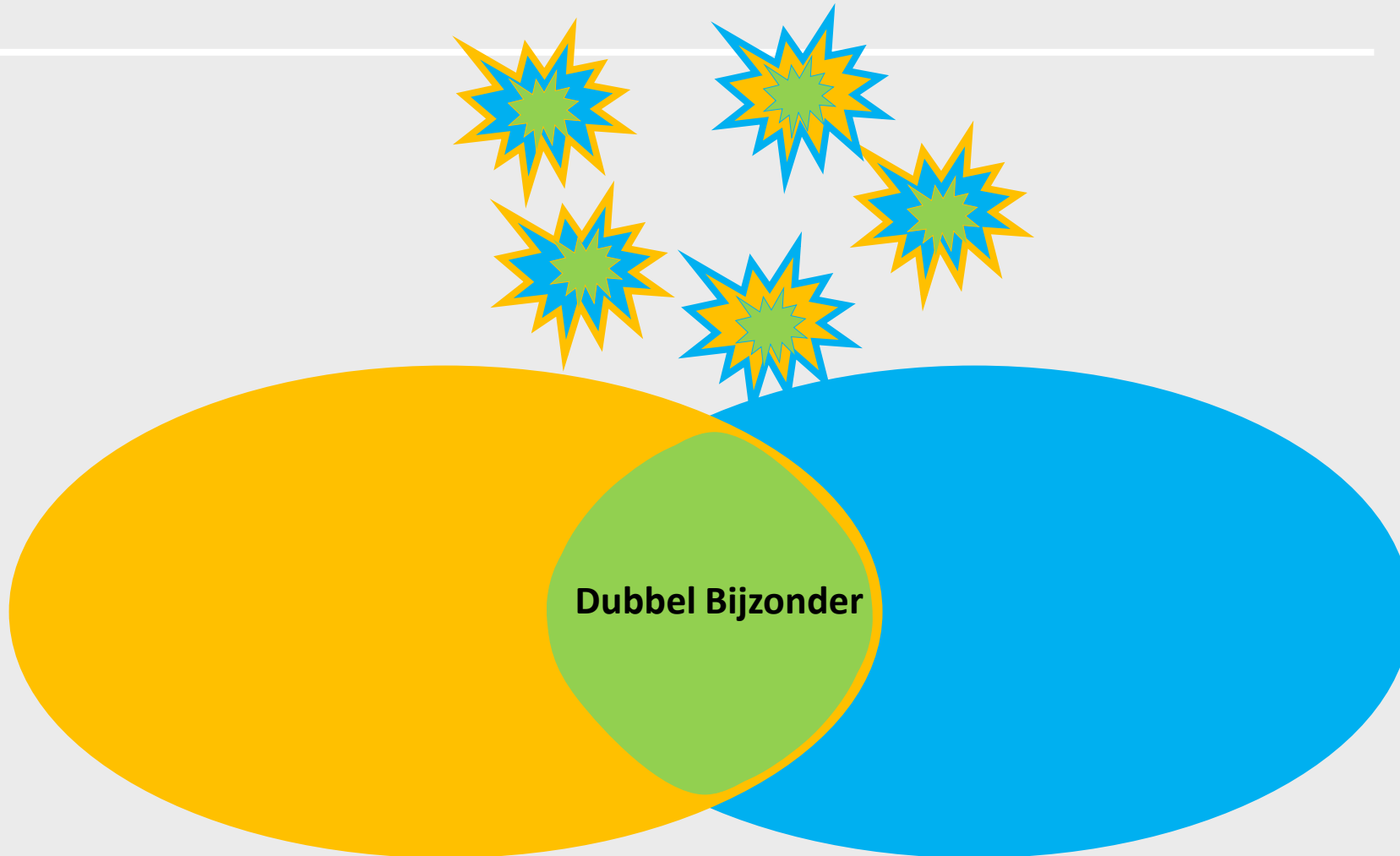

- Leven in twee werelden
  - Daar is veel overgeschreven
  - Het meeste berust op aannames
  - Vanuit deductie komen we tot het voorspellen van mogelijke barrières
  - Nauwelijks empirisch bewijs echt beschikbaar
  - In onderzoeksgroepen speelt altijd een potentiële bias
  - Veel van wat we wél weten is gebaseerd op klinische ervaringen
  - De meeste studies zijn gebaseerd op een beperkt aantal cases
  - Resultaten die in subgroepen van de gehele populatie DBL worden gegeneraliseerd naar de hele populatie. Daardoor blijven unieke verschillen buiten beschouwing.
- Eigenlijk weten we dus bijna niets en toch denken we dat we het verschijnsel van DBL begrijpen
- Daarom voorlopig: alle raven zijn zwart tot het tegendeel wordt bewezen

1+1 = 3: De botsing

Baum, Schader, & Owen (2017), Van Gerven (2017a / 2017d).

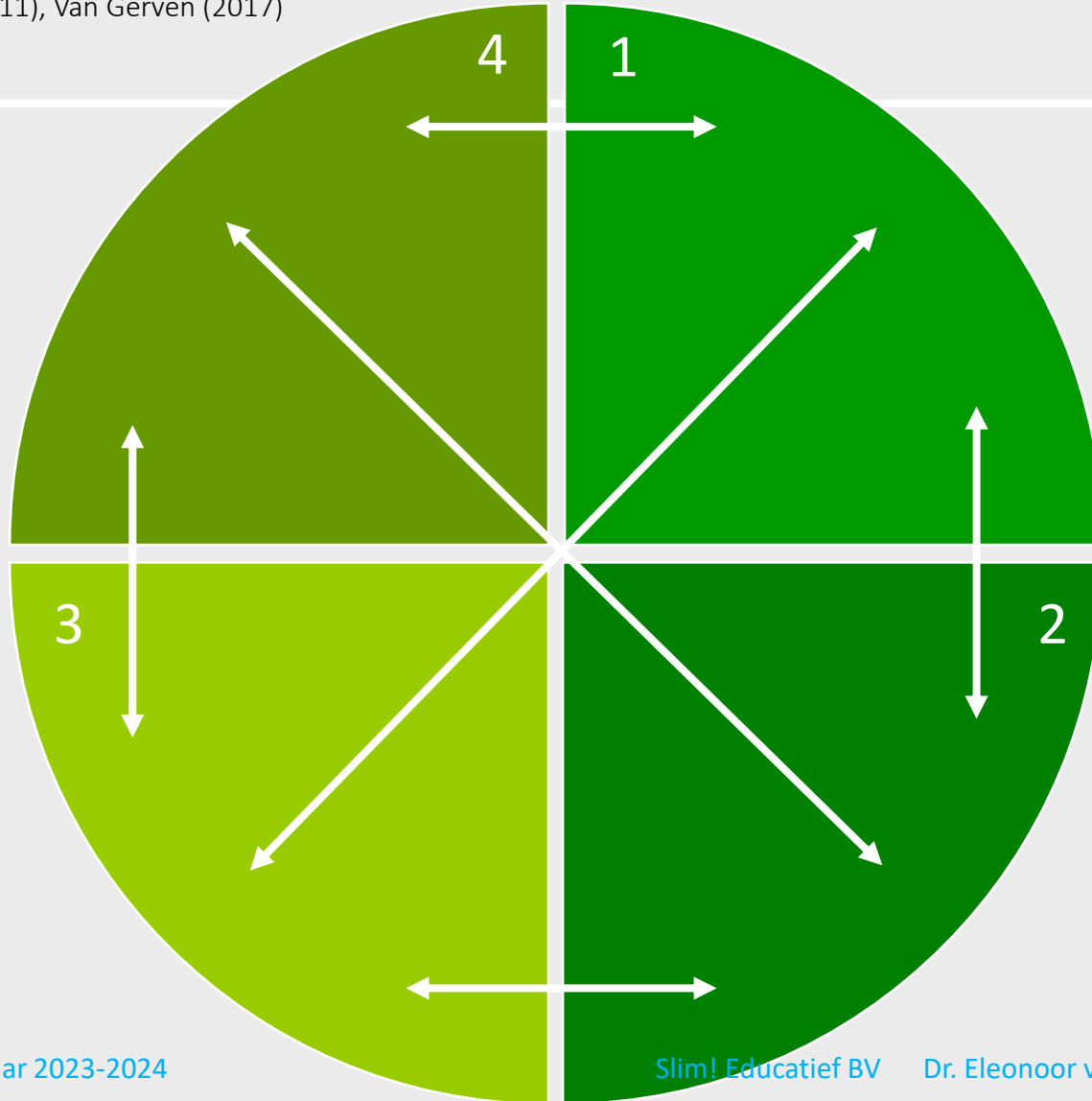
$$KU = (K+V)^R$$

Gevolgen in vier domeinen...

Trail (2011), Van Gerven (2017)

$$KU = (K + V)^R$$

1. Cognitieve stijl
2. Leerprestaties
3. Interpersoonlijk functioneren
4. Intrapersoonlijk functioneren

Paradoxale behoeften

“They have seemingly a paradoxal set of needs that often result in a denial by some educators that children with specific disabilities can be actually gifted and talented”

Reis, Baum & Burke (2014, p. 217)

“Twice-exceptional students, even if identified, often fail to receive services for both their giftedness and their disabilities. Consensus among scholars confirms that 2E students need access to enrichment activities in their area(s) of interest and strength.”

Reis, Baum & Burke (2014, p. 225)

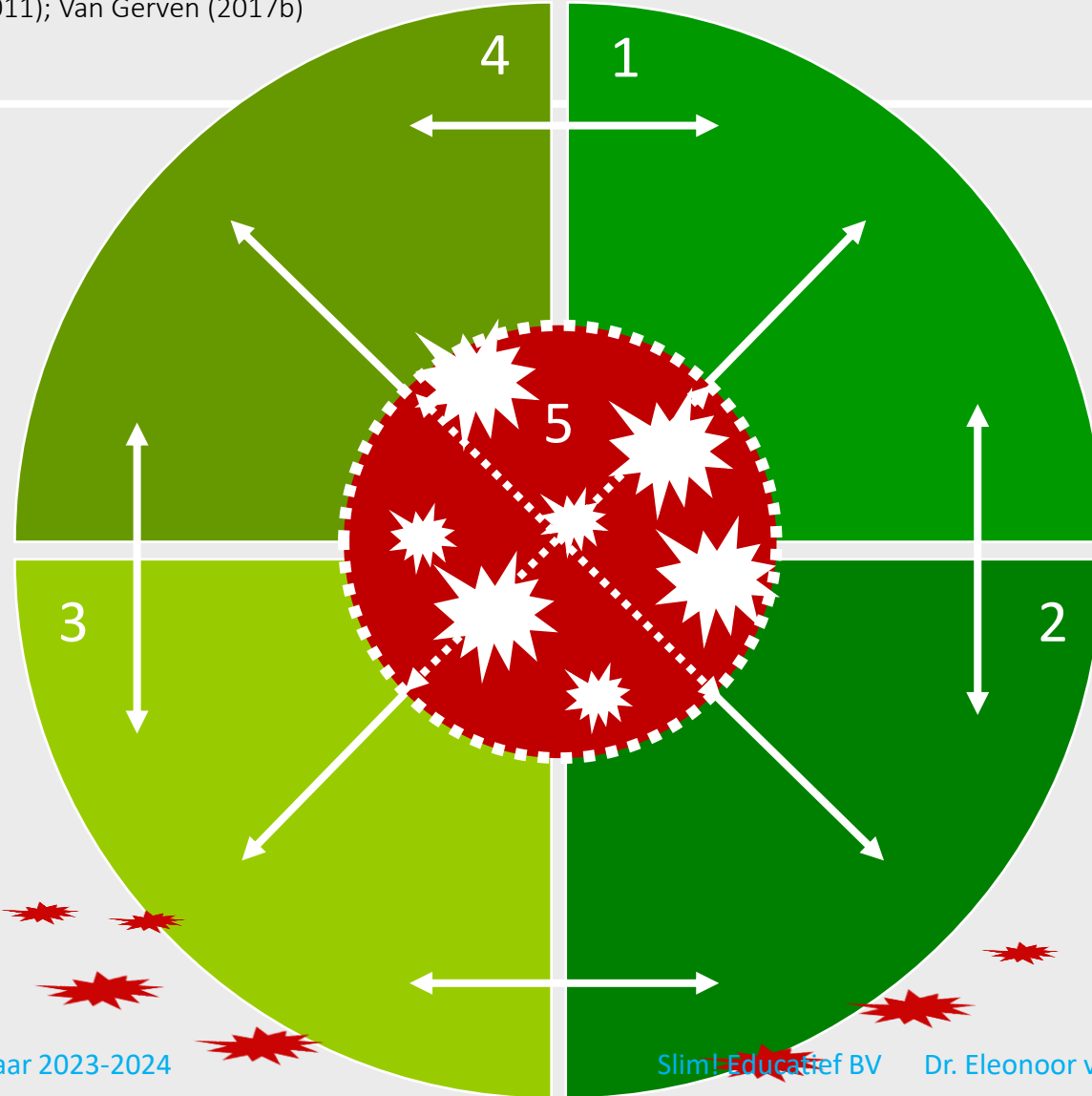
(...) “as educators diminish the attention to and importance of the disability and focus on the strengths and gifts, 2E students become more engaged in school and find success in creative activities in areas of personal choice and interest.”

Reis, Baum & Burke (2014, p. 226)

... leiden tot gevolgen voor zelfactualisatie

$$KU = (K + V)^R$$

Trail (2011); Van Gerven (2017b)

1. Cognitieve stijl
2. Leerprestaties
3. Interpersoonlijk functioneren
4. Intrapersoonlijk functioneren

Dit vergeten we soms als het op interveniëren aankomt

Van Gerven (2018)

$$KU = (K + V)^R$$

- Wat je ook doet, het gaat om leren
- Leren vindt plaats in de zone van naastgelegen ontwikkeling
- De leerling gaat zowel ten aanzien van zijn sterke kanten als ten aanzien van zijn belemmeringen grenzen verleggen
- Het leerproces van dubbel bijzondere leerlingen vindt dus plaatst in de context van de knal
- In dit proces kunnen drie dingen onder spanning komen te staan
  - Bewustzijn (ik heb inzicht in mijn sterke en zwakke kanten daardoor begrijp ik wat ik te leren heb)
  - Motivatie (ik hecht waarde aan wat het me kan opleveren en daarom zou ik het willen kunnen)
  - Doorzettingsvermogen (inspanning en resultaat staan tot elkaar in een goede verhouding en daarom houd ik het vol)

Het Systemisch Support Programma (SSP)

(Van Gerven, 2024)

- Uitgangspunten
  - Systemische aanpak
  - Handelingsgericht werken
  - Oplossingsgericht werken
  - Neemt afstand van denken in termen van sterkten en zwakten
- 2 fasen
  - Systemische Exploratie (SE)
  - Systemische Interventie (SI)

Uitgangspunten van het SSP

(Crepeau-Hobson & Bianco ,2013; Cauffmann & Van Dijk, 2009; Pameijer & Van Beukering , 2007; Pereles, Omdal & Baldwin, 2009; Van Gerven & Drent, 2004; Van Gerven, 2015, ;2019; Van Meersbergen & de Vries, 2017, Van Gerven 2024)

- Is niet beperkt tot speciale educatieve behoeften
- Overstijgt curriculaire behoeften en is ook gericht op gedrag
- Begaafdheid hoeft niet formeel geïdentificeerd te zijn
- Stoornis hoeft niet met classificerende diagnose te zijn vastgesteld
- Pre-diagnostische fase betekent niet dat je niet kunt handelen
- Gericht op een positieve verandering in de bestaande situatie
- Vereist reflectie op theorie en praktijk: professioneel stilstaan

Uitgangspunten van het SSP

(Crepeau-Hobson & Bianco, 2013; Cauffmann & Van Dijk, 2009; Pameijer & Van Beukering, 2007; Pereles, Omdal & Baldwin, 2009; van Gerven & Drent, 2004; van Gerven, 2015, ;2019; van Meersbergen & de Vries, 2017, Van Gerven, 2024)

$$KU = (K + V)^R$$

- Is een systematische verkenning van kindkenmerken en de invloed van de omgeving op die kenmerken
- Veronderstelt dat de veranderingsbehoefte duidelijk wordt vastgesteld
- Is een doorgaande serie van relatief kleine begeleidingsplannen die ontwikkeld worden voor individuele begeleidingstrajecten
- Systemische aanpak
  - Vragen om intensieve samenwerking met educatieve partners
  - Is gebaseerd op eigenaarschap van alle betrokkenen
  - Is gericht oplossingen met een groeiperspectief voor alle betrokkenen
  - Een multidisciplinair team is niet altijd direct noodzakelijk om te kunnen beginnen

Multiple case study

(Van Gerven, 2024)

- 10 jaar
- 78 leraren
- 78 cases

Table 1

The Educational Context of the Participating Teachers

Pull-out program*	Regular classroom	Fulltime special class for gifted learners	Educational needs coordinator*
23	23	8	24

Note. N=78. *Either at school level or at district level.

Resultaten evaluatie Exploratiefase

(Van Gerven, 2024)

- 4 grote veranderingsbehoeften werden in alle cases genoemd
  - Emotieregulatie van de leerlingen
  - Psycho-educatie voor de leerlingen
  - Remediëring probleem/stoornis
  - Aanpak executieve vaardigheden
- Opvallend
  - Groeiend bewust zijn bij educatieve partners
    - Van invloed ecologie op de veranderingsbehoefte
    - Dat talent van de leerling in eerdere interventies steeds buiten beschouwing was gelaten
  - Herkennen gouden momenten
    - Moeilijk om gouden momenten te herkennen / neiging terugvallen op het probleem
    - Gouden momenten kwamen voor op momenten dat talent van de leerling een positieve rol speelde

Resultaten Interventiefase

(Van Gerven, 2024)

- Niet één interventie was identiek aan een van de andere interventies
- Overeenkomsten in reflecties van leraren op interventies
  - Geneigd om terug te vallen op aanpak probleem/stoornis
  - StiCoR gericht op probleem/stoornis
  - Dispensatie kwam nergens voor in eerste designs
  - Moeite om de veranderingsbehoeften te herdefiniëren en talent in te sluiten
- Game changer: waar is begaafdheid in je onderzoek/design gebleven?
- Monitoren draagt bij aan succes
  - Geeft inzicht in oorzaken voor succes en beperkingen van succes
  - Monitoren dwingt tot volhouden